

NORGES HØYESTERETT

Den 27. april 2005 avsa Høyesterett dom i

HR-2005-00665-A, (sak nr. 2005/252), straffesak, anke,

A (advokat Erling O. Lyngtveit)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Lasse Qvigstad)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Tjomsland**: Saken gjelder straffutmåling ved forsøk på voldtekt begått av en mann som tidligere er straffet for voldtekt begått før han fylte 18 år.
- (2) Oslo tingrett avsa 23. april 2004 dom med slik domsslutning:
  - ”1. A, født 9. oktober 1982 dømmes for overtredelse av straffeloven § 192 første ledd bokstav a), jf. annet ledd bokstav a), jf. tredje ledd bokstav c), jf. § 49 og legemiddeloven § 31 annet ledd, jf. § 24 første ledd, sammenholdt med straffeloven § 63 annet ledd, til en straff av fengsel i 3 – tre – og 3 – tre – måneder. I straffen fragår 128 – etthundreogtjueåtte – dager for utholdt frihetsberøvelse i anledning saken.
  2. A dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale kr. 75.000,- – syttifemtusen – i oppreisning til B, ----- vei --, X.
  3. A frifinnes for kravet om erstatning for økonomisk tap.”
- (3) A anket tingrettens dom til Borgarting lagmannsrett. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for domfellelsen for forsøk på voldtekt. Lagmannsretten avsa dom 20. januar 2005 med slik domsslutning:
  - ”1. A, født 9. oktober 1982, dømmes for overtredelse av straffeloven § 192 første ledd bokstav a), jf annet ledd bokstav a), jf tredje ledd bokstav c), jf § 49, og som fellesstraff med de forhold som er rettskraftig avgjort ved Oslo tingretts dom av 23. april 2004, til en straff av fengsel i 3 – tre – år og 6 – seks –

måneder. I straffen fragår 128 – etthundreogtjueåtte – dager for utholdt frihetsberøvelse i anledning saken.

2. A dømmes til, innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse, å betale 75 000 – syttifemtusen 00/100 – kroner i oppreisning til B.
3. Saksomkostninger idømmes ikke.”

(4) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Det er gjort gjeldende at lagmannsretten uriktig har anvendt straffeloven § 192 tredje ledd bokstav c, og at straffen – særlig hensett til at det er tale om en forsøkshandling – er for strengt utmålt. Det ble også anket over størrelsen på oppreisningsbeløpet. Høyesteretts kjæremålsutvalg besluttet å fremme anken over straffutmålingen, mens anken over det borgerlige rettskravet ikke ble tillatt fremmet.

(5) *Jeg er kommet til* at anken bør tas til følge slik at straffen nedsettes til fengsel i tre år.

(6) A er nå 22 år gammel. Han er tidligere straffedømt to ganger. Ved Oslo byretts dom 24. mai 2000 ble han dømt til betinget fengselsstraff i fem måneder for blant annet fem ran og to forsøk på ran begått da han var omkring 16 år. Ved Borgarting lagmannsretts etterskuddsdom av 9. mai 2001 ble han dømt til en straff av fengsel i to år, hvorav ett år betinget, for en overfallsvoldtekt til samleie begått da han var 16 år og 9 måneder.

(7) Han er nå domfelt for forsøk på voldtekt begått 14. september 2003. Domfelte hadde sammen med flere venner vært på diskotek i Oslo sentrum, hvor han hadde drukket atskillig alkohol. Da han på morgensiden gikk av nattbussen, fulgte han etter fornærmede som kom med samme buss. For å komme til inngangsdøren til den leiligheten hvor hun bodde, måtte fornærmede gå opp en bratt metalltrapp. Domfelte fulgte etter henne opp trappen, uten at dette uroet henne. Om det som deretter hendte, heter det i lagmannsrettens dom:

”Da fornærmede hadde tatt frem nøklene for å låse seg inn, ble hun overfalt bakfra av tiltalte. Han grep fatt i begge skuldrene hennes, snudde henne med ansiktet mot seg og presset henne opp mot veggen ved siden av inngangspartiet. Han sparket henne på skinneleggene og slo etter ansiktet hennes med knyttet hånd. Hun forsøkte å forsvare seg og å beskytte ansiktet med begge armene. Han var voldsom og aggressiv, og hun skrek for å tilkalle hjelp og fordi hun ble redd. Han grep med begge hender rundt halsen hennes og tok kvelertak. Da hun følte det ble vanskelig å puste skrek hun enda høyere og forsøkte forgjeves å komme seg løs. Fornærmede forklarte at hun fryktet for sitt liv. Hun husker at hun tenkte ”jeg vil ikke dø”. Tiltalte ble enda mer aggressiv da hun skrek høyere og stakk to fingre inn i munnen hennes samtidig med at han sa ”hold kjeft”. Hun forsøkte derfor å nå ringeklokkene på siden av inngangspartiet og klarte til slutt å ringe på alle klokkene. Det er seks leiligheter i den inngang hvor hun bor. Mens hun forsøkte å nå ringeklokkene grep tiltalte henne i skrittet og forsøkte å trenge inn i henne med fingrene selv om hun hadde på truse og strømpebukse. Han holdt fortsatt med den ene hånden rundt halsen hennes mens han grep henne i skrittet. Kort etter hørte de begge da noen i blokken åpnet låsen til inngangsdøren, og tiltalte slapp da fornærmede. Fornærmede fikk opp døren og kom seg inn i gangen, mens tiltalte ble stående noen sekunder utenfor før han løp bort fra inngangen i motsatt retning av den han var kommet.”

(8) Dette er et klart tilfelle av forsøk på overfallsvoldtekt. Fornærmede ble uten noen form for forutgående kontakt angrepet bakfra av en ukjent mann, som forsøkte å tiltvinge seg samleie og deretter forsvant.

- (9) Det fremgår av lagmannsrettens dom at fornærmede ble påført bloduttredelser foran og bak på halsen. Kvelertaket medførte at hun ikke fikk puste og at hun trodde hun skulle dø. Hun har fått betydelige psykiske skadevirkninger. I perioder har hun vært sykemeldt, og hun har fått store begrensninger i sin livsutfoldelse. Dette er nettopp en av de sider ved denne type forbrytelser som gjør at straffenivået de senere år er hevet. Med unntak for helt særlige tilfeller er derfor konsekvensene for fornærmede fanget opp ved fastsettelsen av straffenivået, jf. blant annet Rt. 2003 side 740 avsnitt 22.
- (10) Etter straffeloven § 51 første ledd straffes forsøk mildere enn fullbyrdet forbrytelse, jf. blant annet Rt. 2001 side 1713. Hvor stort utslag dette skal ha ved straffutmålingen må avgjøres konkret. Ved et slikt forsøk på voldtekt til samleie, som det her er tale om, må det tas i betraktning at voldselementet i betydelig grad er blitt gjennomført med skadevirkningene for fornærmede.
- (11) Lagmannsretten har anvendt straffeloven § 192 tredje ledd bokstav c som hever strafferammen til fengsel i 21 år når den skyldige tidligere er straffet for overtredelse av § 192 eller § 195. Etter straffeloven § 61 annet ledd første punktum skal bestemmelsen i § 61 første ledd om forhøyet strafferamme i gjentakelsestilfelle, bare anvendes når domfelte hadde fylt 18 år på tidspunktet for den tidligere straffbare handling. Det fremgår av dommen at lagmannsretten har oversett at dette vilkåret – ifølge annet ledd fjerde punktum – også gjelder ”når skjerpet straff for gjentakelse er bestemt i straffebudet.” Men selv om bestemmelsen om forhøyet strafferamme i straffeloven § 192 tredje ledd bokstav c ikke får anvendelse, er det et klart straffskjerpene moment at domfelte tidligere er dømt for en voldtekt begått bare to år før det voldtektsforsøket han nå domfelles for. Den tidligere saken har for øvrig flere likhetstrekk med det forhold denne saken gjelder. Betydningen for straffutmålingen av den tidligere voldtektsdommen er imidlertid mindre enn den ville ha vært om § 192 tredje ledd bokstav c hadde fått anvendelse.
- (12) Voldtektsforsøket ble begått etter at minstestrafen for voldtekt til samleie ved lov 11. august 2000 nr. 76 ble hevet fra fengsel i ett til to år. En konsekvens av denne lovendringen er blitt en skjerping av straffenivået ut over den gradvise endring som var nedfelt i rettspraksis allerede før lovendringen.
- (13) Det må reageres strengt ved et så alvorlig seksuallovbrudd som det her er tale om. Jeg er likevel kommet til at den straffen som lagmannsretten har fastsatt, er blitt noe for streng antagelig fordi § 192 tredje ledd bokstav c uriktig er blitt anvendt. Jeg finner at straffen bør settes til fengsel i 3 år. Det er ikke endringer i varetektsfradraget på 128 dager.

(14) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres disse endringer:

1. Henvisningen til straffeloven § 192 tredje ledd bokstav c utgår.
2. Straffen settes til fengsel i 3 – tre – år.

(15) Dommer **Stang Lund:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(16) Dommer **Øie:** Likeså.

(17) Dommar **Utgård:** Det same.

(18) Dommer **Gjølstad:** Likeså.

(19) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres disse endringer:

1. Henvisningen til straffeloven § 192 tredje ledd bokstav c utgår.
2. Straffen settes til fengsel i 3 – tre – år.

Riktig utskrift bekreftes: